

**Rapport från programsensor (ekstern fagfelle)
Bachelorprogrammet i japansk
Universitetet i Bergen**

Vår og haust 2020

Lars Larm

Programsensor (ekstern fagfelle) ved

Det humanistiske fakultet, Universitetet i Bergen

Institutt for framandspråk, Japansk

Programsensor oppnemnt for perioden 2019-01-01 til 2023-01-01

Rapporten gjeld perioden: Vår og haust 2020

I denna rapport utvärderas ämnet japanskas 100-nivå alltså kurserna JAP110 (vår) och JAP120 (höst) på BAHF-JAP. När jag tillträdde uppdraget som programsensor (ekstern fagfelle) var tanken att jag skulle skriva om denna nivå redan i min första rapport för 2019 men upplägget ändrades i kontraktet så att dessa kurser istället hamnade inom ramen för rapporten för 2020. Det som följer är därför baserat på information inhämtad under båda dessa år 2019/2020. Som underlag har jag utgått från följande:

- Kursplanerna, litteraturlistorna samt information på Canvas (Mitt UiB)
- Möten med lärarna (Bergen, augusti 2019 och på Zoom december 2020)
- Möte med studievägledaren, augusti 2019
- Möte med studentrepresentanter, augusti 2019
- Observation av fem undervisningstillfällen som hölls i augusti 2019 och ett tillfälle på Zoom, november 2020
- Studententutvärderingar, 2020
- Kursernas genomströmning och betygsfördelning

1.

JAP110 och JAP120

JAP110, Japansk språk 1 (30 poäng), och *JAP120, Japansk språk 2* (30 poäng) utgör programmets andra respektive tredje termin. Kurserna har tidigare haft 30 studenter men antagningsantalet har nyligen ökat till 40 studenter. Antal undervisningstimmar för var och en av kurserna, JAP110 och JAP120, är ungefär 12 timmar per vecka (föreläsningar och samtalsgrupper). 80 procent närvaro är obligatorisk, vilket jag tycker är positivt (i detta avseende skiljer sig kurserna i Bergen från kurser i japanska på motsvarande nivå i Göteborg och Lund, som är de lärosäten jag har erfarenhet av).

I mina samtal med lärare och studentrepresentanter har det framgått att ämnet kontinuerligt söker nya vägar för att utveckla och förbättra kurserna. En positiv förändring har nyligen införts vad gäller förhållandet mellan den föregående terminens kurs (JAP100) och JAP110. Steget mellan JAP100 och JAP110 har tidigare varit stort vad gäller språkfärdigheten. Av den anledningen har upplägget ändrats så att studenterna redan i slutet av JAP100 läser de två första kapitlen i läroboken *Genki* som är den lärobok de sedan fortsätter använda på JAP110 (se nästa rubrik). Det blir alltså en naturlig progression mellan kurserna.

Ett annat exempel på en fördelaktig förändring, som infördes 2019 och är specifik för ämnet japanska, är att var fjärde vecka har gjorts undervisningsfri. I ett samtal med studentrepresentanterna (augusti 2019) påpekade de att detta är gynnsamt och ger mer tid för repetition och inläring av, till exempel, *kanji*-tecken. Terminen blir visserligen något längre, men de påpekade att detta inte utgör något problem.

2.

Kurslitteratur

De huvudsakliga läroböcker (*Hovedpensumbok*) som används är *Genki I* (JAP110) och *Genki II* (JAP120), vilket är standard för kurser i japanska på denna nivå. På båda kurserna används också *Naru hodo: moderne japansk grammatikk: fra det enkle til det avanserte 1 og 2* som är skrivna av ämnets professor. *Naru hodo* är, mig veterligen, den mest omfattande grammatikbok om japanska som har skrivits på ett skandinaviskt språk. Det är mycket positivt att den används systematiskt i undervisningen, vilket gör det möjligt för studenterna att

jämföra grammatiska konstruktioner med motsvarande uttryck på norska. Boken nämndes också vid samtalet med studentrepresentanterna (augusti 2019). En av representanterna sade att det är ”lyxigt” att ha *Naru hodo* som kursbok och samtidigt ha författaren som lärare. Studenten påpekade också att det är till hjälp för studenterna att de får tillgång till powerpointpresentationerna som har sidhänvisningar till *Naru hodo*.

De böcker som utöver ovan nämnda titlar rekommenderas som *Anbefalt litteratur* är väl valda. Makino & Tsutsuis *A dictionary of basic Japanese grammar* och Iwasakis bok *Japanese*, är båda mycket användbara.

Kurslitteraturen är alltså utmärkt och jag har bara ett förslag, som jag nämner i slutet av denna rapport.

3. Kursinnehåll

JAP110 och JAP120 ägnas åt praktisk språkfärdighetsträning (konversation, grammatik, vokabulär, *kanji*) enligt en väl genomtänkt undervisningsplan. Kurserna examineras genom *mappeevaluering* med skriftliga prov och inlämningsuppgifter (*kanji*, grammatik, *sakubun*) som ligger till grund för betyget på hela kursen (i det avslutande avsnittet kommenterar jag examinationen). Kunskapsmålen för JAP110 är motsvarande *Japanese Language Proficiency Test*, nivå 5, och för JAP120 nivå 4. För mig som lärare i japanska är dock den tydligaste måttstocken, vad gäller den praktiska språkfärdigheten, att studenterna i Bergen blir färdiga med *Genki I* efter avslutad JAP110 och med *Genki II* efter avslutad JAP120, vilket är en lagom progression som ligger i linje med de lärosäten jag har erfarenhet av.

Studenterna får riklig feedback. Ämnets professor ger alla studenter, på alla nivåer, möjlighet att träffa honom individuellt för att få kommentarer på sina *sakubun* (essäer skrivna på japanska). Det är ovanligt, enligt min erfarenhet, att studenter på grundnivå får individuell återkoppling av en professor. Jag har också tagit intryck av ämnets *dosent*, som har ett flexibelt system för återkopplingen. Studenterna får välja om de vill ha kommentarerna muntligt eller skriftligt. Om studenten väljer det muntliga alternativet ges feedbacken på ett 30 minuters möte.

En gång i veckan får studenterna extra konversationstillfällen/samtalsgrupper som arrangeras av två lärare med japanska som modersmål. Även utbytesstudenter kan vara med på dessa tillfällen.

Inom ramen för JAP120 tillkommer, utöver språkfärdighetsträningen, undervisning om japansk lingvistik. Jag har inte suttit med och lyssnat på något av dessa undervisningstillfällen, men har skapat mig en uppfattning om innehållet genom att gå igenom kursens sida på Canvas. Där finns, till exempel, välgjorda filmer gjorda av ämnets *dosent* om fonetik, fonologi, morfologi, ordklasser och syntax. Denna del av kursen infördes för ett par år sedan för att ge studenterna kunskap om grundläggande språkvetenskapliga termer och begrepp samt en teoretisk grund. Jag tycker att detta är ett viktigt inslag på kursen dels för att det är nyttigt för studenterna att tillägna sig teoretisk kunskap om det japanska språket och dels för att det förbereder dem för att skriva uppsatser på högre nivåer.

En pågående diskussion inom ämnet är hur *kanji*-undervisningen skulle kunna utvecklas. Lärarna påpekar att genomgången av hur studenterna ska skriva tecknen lätt blir ganska

”mekanisk” och har flera intressanta tankar om ändringar för att göra undervisningen mer effektiv. Det gäller, till exempel, att filmer om hur man skriver *kanji* skulle kunna vara tillgängliga för studenterna innan undervisningen äger rum.

4.

Kursernas bemanning och lärarnas kompetensnivå

I min första rapport, om JAP100, från förra året skrev jag:

Lärarnas kompetens och meritnivå är synnerligen hög, speciellt med tanke på kursens position inom utbildningen. Det är mycket positivt att både en dosent och en professor bidrar till kunskapsöverföringen och säkerställer att undervisningen vilar på vetenskaplig grund redan på denna nivå. Kan det vara så att Bergen är det enda lärosätet i Norden där en professor i japanska undervisar på den första terminen?

Även i mötet med studentrepresentanterna framgick det tydligt att lärarna är pedagogiska, ger bra förklaringar, är strukturerade, och gör allt de kan för att hjälpa studenterna. Sedan dess har faktiskt lärarlaget förstärkts ytterligare ! Den 1 november 2019 fick ämnet en ny *førsteamanuesis* som har bred erfarenhet både av undervisning och språkvetenskaplig forskning och dessutom är modersmålstalare av japanska. Av schemat framgår det att hon undervisade för fullt på JAP110 redan i januari 2020. Detta innebär att ämnet japanska i Bergen, med tre experter, förmodligen har den starkaste kompetensen i Norden inom fältet japansk språkvetenskap. Samtidigt har en fin harmoni uppnåtts mellan lärare som har japanska respektive norska som modersmål.

5.

Observationer av lektioner

2020

Den 26 november 2020 auskulterade jag på ett undervisningstillfälle i Läsförståelse (JAP120) som hölls på Zoom av ämnets nya *førsteamanuesis*. Undervisningen hölls nästan uteslutande på japanska vilket fungerade mycket bra. Upplägget var effektivt och välplanerat och under passet fick studenterna öva högläsning och svara på frågor om textens innehåll. Läraren förklarade på ett föredömligt sätt aspekter rörande textens stilnivå. Chatt-funktionen i Zoom användes på ett bra sätt och studenterna skrev flitigt ord på japanska. Mitt intryck var att studenterna hade ett gott ordförråd. Därefter gick läraren över till att visa exempel på vanliga grammatiska fel som studenter i japanska gör. Även denna genomgång var exemplariskt genomförd.

2019

Under mitt besök i Bergen auskulterade jag på fem undervisningstillfällen (JAP120) som gavs mellan den 19 och 21 augusti 2019. Fyra av dessa gavs av ämnets *dosent* (hädanefter *D*) och ett gavs av professorn (hädanefter *P*). Alla lektioner jag besökte var innehållsrika och föredömligt genomförda. Det märks tydligt att lärarna är erfarna pedagoger och de sprider en lugn och fin stämning i klassrummet. De brukar också diskutera pedagogiska frågor sinsemellan.

Det var väldigt givande att lyssna på lektionerna och jag har skrivit flera sidor med anteckningar om olika berömvärda aspekter som skulle kunna lyftas fram. Jag har dock försökt att korta ner min redogörelse till några punkter.

Båda lärarna är enormt rutinerade både vad gäller praktiska språkfärdighetsmoment där undervisningen sker på japanska och kontrastiva inslag där japanska jämförs med norska.

En sak som gjorde intryck på mig när jag observerade D:s fyra undervisningstillfällen var att studenterna engagerades i så hög grad genom att övningar lades in på lämpliga ställen. Lektionerna var välplanerade och genomtänkta och atmosfären präglades av lugn. Jag blev också imponerad av att så mycket hanns med under lektionerna.

Även P:s undervisning var mycket strukturerad och pedagogisk. Lektionen jag lyssnade på var delvis kontrastiv och P förklarade, steg för steg, hur en grammatisk kategori, 'potential modality', uttrycks på norska för att därefter gå in på hur samma betydelser tar sig uttryck på japanska. Studenterna fick vägledning för att se mönster och fick också översätta meningar med modala uttryck från norska till japanska. P:s lektion var alltså en gedigen genomgång som gav studenterna praktisk språkfärdighetsövning samtidigt som den gav dem en kontrastiv bild av det semantiska fält som uttrycken faller inom.

Både D och P skapar en fin lärandemiljö. Man märker att studenterna känner sig trygga och att de inte är rädda för att ställa frågor. Lärarna tar sig också tid för att besvara studenternas frågor.

6.

Studentbarometern

Under 2019 kom utbildningen i japanska på tredje plats av 99 program vid Universitetet i Bergen. Detta fick också uppmärksamhet på universitetets hemsida där det står: *"På en skala der 5 er høyest og 1 er lavest, gir studentene full pott på spørsmålet om «alt-i-alt-tilfredshet» til master i nordisk språk og litteratur (5) og master i historie (5), tett fulgt av bachelorprogrammet i japansk (4,9)."*

(<https://www.uib.no/aktuelt/133247/jevnt-over-tilfreds-med-studiene>)

På sidan förklaras det också att *"Det er studenter i tredje semester både på bachelor og master som blir spurt"* vilket tyder på att studenter på JAP120 kan ha svarat på enkäten. På följande sida finns mer detaljerad information om frågorna och även om hur japanska står sig i förhållande till medelresultatet, alltså i förhållande till andra program: https://www.studiebarometeret.no/no/student/studieprogram/1120_bahf-jap/

7.

Studentutvärderingar 2020 (studentevaluering)

Som jag nämnde i min rapport från förra året så märker man, genom de noggrant utförda utvärderingarna, att ämnet lägger stor vikt vid det pedagogiska utvecklingsarbetet. Studenterna får också veta att deras åsikter är viktiga. I ett anslag på Canvas, skrivet av studievägledaren till studenterna på JAP110, förklarades det på ett sympatiskt sätt vad som var syftet med utvärderingen. Studenterna fick också information om andra kanaler där de kunde kommentera utbildningen.

Jag har tack vare studievägledaren snabbt fått tillgång till utvärderingar från flera år tillbaks i tiden. Dokumentering och arkivering fungerar alltså mycket bra och i mina samtal med lärarna har det tydligt framgått att de tar till sig utvärderingarnas resultat och lyssnar på studenternas synpunkter. Jag kommer här endast kommentera de utvärderingar som genomfördes under 2020.

Svarsprocenten på utvärderingen av JAP110, från vårterminen 2020, var 44 procent (14 av 34 studenter). Flera av frågorna handlar om hur kursen upplevts före och efter det att corona-krisen förändrade situationen. Man kan se att situationen har påverkat studenternas syn på studierna. Med tanke på att corona-situationen präglade våren 2020 så har jag valt att skriva om den under en separat rubrik.

Svarsprocenten på utvärderingen av JAP120, som nyligen genomfördes för höstterminen 2020, var 50 procent (12 av 24 studenter). På frågan om hur nöjda studenterna är med kursen, generellt sett, svarade två studenter *svært fornøyd*, åtta studenter *ganske fornøyd* och två studenter *varken eller*. Det är värt att notera att ingen student var *svært misfornøyd* med kursen som helhet. Detta är ett fint resultat speciellt med tanke på att all undervisning måste äga rum på distans utan möjlighet till 'vanlig' kontakt med lärare och studiekamrater.

8.

Genomströmning och betygsfördelning

Av 33 studenter som anmälde sig till kursen JAP110 under våren 2020 avslutade 30 studenter kursen. Det genomsnittliga betyget var C. För JAP120 har jag enbart sett siffrorna för 2019 då 26 studenter av 29 anmälda blev färdiga. Även här var medelbetyget C. Enligt lärarna såg det ut på ungefär samma sätt även under höstterminen 2020.

9.

Corona-situationen

2020 var ett annorlunda och krävande år för lärare och studenter på grund av Corona-situationen. Lärarna berättar om hur de saknar klassrumskänslan och den vanliga kontakten med studenterna. Dessa känslor delas av mig och många andra lärare, men det kan vara så att ämnet japanska i Bergen har drabbats extra hårt eftersom det vid ämnet råder en särdeles fin och personlig miljö. Denna känsla av gruppsamhörighet är svår att återskapa digitalt. Trots detta visar samtalen med lärarna att de har hanterat omställningen väl och försökt att dra lärdomar av de nya utmaningarna. De har tillägnat sig kompetens som kan vara till nytta även när situation återgår till det normala och har, som en av lärarna påpekade, haft en "brant inlärningskurva". Jag har observerat, till exempel, att filmer om japansk grammatik har lagts upp på Canvas-sidan för JAP120. Dessa är säkert till stor hjälp för studenterna. För att hjälpa studenterna att hålla kontakt även informellt har det skapats 'breakout rooms' i Zoom.

Tyvärr har studentantalet sjunkit under denna period och lärarna påpekar att även kompetenta studenter har hoppat av utbildningen, vilket delvis beror på att det helt enkelt inte är lika givande och stimulerande att studera på distans. Det kan också finnas studenter som väntar med utbildningen eftersom det känns osäkert om de kan åka på utbytesår till Japan eller inte.

Den plötsliga omställningen till distansundervisning har också medfört vissa praktiska utmaningar. Det blir, till exempel, svårare att säkerställa att examinationen är rättssäker i och

med att bevakningen av salstentor är besvärlig att genomföra. Vissa tentor behöver därför modifieras så att alla hjälpmedel blir tillåtna.

10.

Tankar kring fortsatt kursutveckling och ett par förslag

Som avslutning listar jag några tankar och förslag.

Examination

Under mitt besök i Bergen försökte jag bilda mig en uppfattning om den *mappeevaluering* som innebär att skriftliga prov och inlämningsuppgifter som görs/lämnas in ligger till grund för betyget på hela kursen. Det är svårt för mig, som inte har undervisat på kurserna, att kommentera detaljerna, men om jag har förstått upplägget rätt så kan flera prov komma ganska tätt under några dagar. Om studenten blir underkänd på ett prov och därför behöver göra ett omprov (*konta*) så ska även detta göras med kort tid för förberedelser. En situation kan alltså uppstå där studenten har flera ordinarie prov och dessutom *konta* under en ganska kort period. Studenterna måste klara antingen det ordinarie examinationstillfället eller *konta*-tillfället för att bli godkända på hela kursen (det verkar inte finnas något upphämtningstillfälle senare under terminen). De som blir underkända på ett moment måste vänta i ett år för att kunna fortsätta studierna. Ett högt resultat på ett prov kan inte kompensera för ett lågt resultat i ett annat prov. Det kan hända att detta system kan skapa stress bland studenterna. Detta skulle kanske kunna lösas genom att, till exempel, lägga in ett extra tillfälle för *konta* lite senare under terminen. Men jag är medveten om att det säkerligen finns många aspekter av denna fråga som jag inte känner till och som också bör tas hänsyn till.

Litteraturlistan för JAP120

En introduktion till japansk lingvistik skulle kunna läggas till som rekommenderad läsning (inte som obligatorisk litteratur). Jag tänker mig att det kan finnas studenter som, inspirerade av lektionerna om lingvistik, blir intresserade av, till exempel, något ämne inom sociolingvistik. De kanske vill börja läsa in sig på egen hand inför ett framtida arbete på högre nivå. I min egen undervisning har jag använt en bok av Hasegawa på den andra och tredje terminen. Den har 28 kapitel som tar upp spännande områden och finns dessutom som e-bok.

Hasegawa, Y. (2014). *Japanese: A Linguistic Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.

Undervisning i lingvistik

Både ämnets professor och *dosent* har påpekat att det behövs ännu mer undervisning i språkvetenskap. Undervisning i lingvistik ges på JAP120 så det som skulle läggas till i så fall är något moment på JAP110. Jag tror att det lärarna syftar på är undervisningsmoment för att öka studenternas kunskap om grundläggande grammatik och språkvetenskapliga termer. Jag fortsätter gärna en dialog och idéutbyte om hur ett sådant undervisningsmoment skulle kunna se ut.

1 februari 2021

Lars Larm

Universitetslektor i japanska, Göteborgs universitet